

ИЗЛОЖБИ В РАМКИТЕ НА XXII МЕЖДУНАРОДЕН КОНГРЕС ЗА ВИЗАНТИЙСКИ ИЗСЛЕДВАНИЯ:

ДРУГИЯТ ЖИВОТ НА РЪКОПИСИТЕ. СТАРОПЕЧАТНИ ГРЪЦКИ КНИГИ ОТ ФОНДА НА УНИВЕРСИТЕТСКАТА БИБЛИОТЕКА

д-р Мария Полимирова

На 23 август 2011 г. в Университетска библиотека „Св. Климент Охридски“ бе открита изложбата „Другият живот на ръкописите. Старопечатни гръцки книги от фонда на Университетската библиотека“.

Изложбата е част от богатата културна програма, съпътстваща XXII Международен конгрес за византийски изследвания, който се проведе от 22 до 27 август 2011 г. в София. Наименованието ѝ разкрива стремежът на авторите да изтъкнат културната приемственост между ръкописното слово и печатната книга. След откритието на Йоахес Гутенберг в средата на XV век, световната книжовна традиция започва ново летоброене, ерата на печатната книга, в което старите ръкописи заживяват нов живот.

Изложбата „Другият живот на ръкописите“ се вписва в общата тема на XXII конгрес, чието мото «Византия без граници» е знак за преодоляване на географските и хронологическите граници и свобода за интердисциплинарни научни изследвания и творчески интерпретации. В този смисъл изложбата, посветена на гръцката печатна продукция от поствизантийския период (XVII-XIX в.) и на развитието на науката византология в България, е особено актуална. Представените в експозицията старопечатни книги са от фондовете на Централната университетска библиотека и нейните филиали:

библиотеката на Центъра за славяно-византийски проучвания «Проф. Иван Дуйчев» и библиотеката на Богословския факултет към Софийския университет.

Основна част от експонатите са от научния архив и библиотеката на Центъра за славяно-византийски проучвания «Иван Дуйчев», който тази година отбелязва 25 години от своето съществуване. Показани са 20 старопечатни гръцки книги, документи и писма от личния архив на проф. Иван Дуйчев. Особен интерес представлява неговата членска карта за Ватиканската библиотека и пропускът за достъп до нея — първите подобни документи, издадени на български учен през 30-те години на XX в. Впечатляваща е кореспонденцията на проф. Иван Дуйчев с най-големите български и световноизвестни учени медиевисти: проф. Васил

Моменти от откриването на изложбата

Йоан Златоуст. Хомилии, 1603 г.

Гравюри от Проскинитария на Христофор Жефарович

ние на Ерминията на зографското изкуство, съставена от йеромонах Дионисий от Фурна и отпечатана в Атина през 1853 г.

В изложбата се открояват няколко изключително ценни издания от фонда на Централната университетска библиотека, които са сред първите основополагащи научни публикации в областта на византистиката: *Palaeographia Graeca...*, отпечатана в Париж през 1708 г. и *Тайната история*

¹ Стоянов, М. Старите гръцки книги в България. София, 1978, № 281

² Стоянов, М. Цит. съч., № 388

Златарски, проф. Петър Бицили, проф. Петър Динеков, проф. Христо Гандев, акад. Дмитрий Лихачов, кардинал Меркати, сър Стивън Рънсман и други.

Най-ранната старопечатна гръцка книга в експозицията, а също и в библиотеката на ЦСВП «Проф. Иван Дуйчев», е: *Хомилии на Йоан Златоуст* от 1603 г. — двуезично издание на гръцки и латински, което съдържа коментари на Йоан Златоуст към Евангелието на Йоан и Деянията на апостолите. Надпис на руски език, датиран от 2 февруари 1934 г., свидетелства, че книгата е била лично дарена на проф. Иван Дуйчев в Рим. Друго изключително ценно издание е *Проскинитарият* (Поклонение на Светия Божи град Йерусалим) от йеродякон Христофор Жефарович, отпечатан във Виена през 1769 г. Вероятно показаният тук екземпляр е второ издание на описания от големия български библиограф Маньо Стоянов Проскинитарий, издаден през 1749 г. във Виена¹. Сред изложените гръцки старопечатни книги могат да се видят две особено популярни произведения от края на XVIII век,

отпечатани в Лайпциг през 1774 г и 1775 г. Това са: *Киропедията* (или „Възпитанието на Кир“) на Ксенофонт и богато илюстрираната *Свещена история*, съдържаща 104 истории от Стария и Новия завет, в превод на гръцки от Полихронис Димитриос². Интересен експонат е и първият том от *Синаксара*, съставен от Никодимос Агиоритис (Светогорец), отпечатан през 1819 г. във Венеция, в който за деня 19 октомври е поместена и служба за св. Йоан Рилски. Библиографска рядкост е и първото гръцко изда-

Илюстрации към Свещената история от 1775 г.

на Прокопий Кесарийски, издадена на латински и гръцки през 1729 г. във Венеция, а също и *История и паметници Византийской емали* от 1892 г, дело на изтъкнатия руски професор Н. П. Кондаков.

При откриването на изложбата бе представен и един истински библиофилски уникат — факсимилното издание на руския ръкопис от *Лицевой летописный свод*, създаден специално за цар Иван Грозни през XVI в. Ръкописът съдържа повече от 10 000 листа с 17 000 цветни илюстрации, пресъздаващи световната история от библейски времена до 1567 г. Факсимилното издание е в 10 тома и е известно още като Цар-книга.

Ксенофонт. Киропедия, 1774 г.